

застосування антикорупційного законодавства : матеріали міжнар. наук.-практ. конф, м. Дніпро, 15 листоп. 2019 р. Дніпро, 2019. С. 27–33.

2. Приймак Л. Міжнародний досвід у сфері запобігання та протидії корупції (досвід країн членів НАТО, ЄС). *І Всеукраїнська науково-практична конференція*, 28 жовт. 2021 р. С. 261–262.

3. Бухтіарова А. Аналіз міжнародного досвіду боротьби з корупцією. *Інноваційна економіка*. 2018. С. 184–188. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/333814052.pdf>

4. Чепелюк В. М. Досвід зарубіжних країн у боротьбі з корупцією. *ВГО Успішна Україна*. 2018. URL: <http://www.uspishnaukraina.com.ua/strategy/69/244.html>

5. Чемерис І. В. Зарубіжний досвід протидії корупції в системі державного управління. *Стратегічні пріоритети*. 2009. № 3. С. 110–118.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-32>

INTERNATIONAL LEGAL NORMS FOR THE PROTECTION AND ENFORCEMENT OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ НОРМИ ЗАХИСТУ ТА ОХОРОНИ ПРАВ НА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНУ ВЛАСНІСТЬ

Bilotserkovets N. V.

*master of The theory of Law,
International Law and Private Law
Department,
Kyiv International University
Kyiv, Ukraine*

Білоцерковець Н. В.

*магістр кафедри теорії права,
міжнародного права та приватного
права
Київський міжнародний університет
м. Київ, Україна*

Постановка проблеми. Тема міжнародно-правових норм захисту та охорони прав на інтелектуальну власність є досить актуальною в умовах глобалізації та стрімкого розвитку технологій. Інтелектуальна власність охоплює різноманітні категорії, такі як авторські права, патенти, товарні знаки та промислові зразки, які забезпечують правовий захист творчих і інноваційних досягнень. Основними міжнародними угодами, що регулюють ці питання, є Бернська конвенція, Паризька конвенція та Угода ТРІПС, які встановлюють мінімальні стандарти захисту прав інтелектуальної власності для країн-учасниць. Однак, незважаючи на існуючі норми, захист прав на інтелектуальну власність стикається з численними викликами, такими як піратство,

підробка товарів та швидкий розвиток нових технологій, які ускладнюють правозастосування. Важливим аспектом є також необхідність адаптації законодавства до нових реалій, що виникають у зв'язку з розвитком цифрових технологій та Інтернету. Таким чином, міжнародно-правові норми захисту прав на інтелектуальну власність відіграють ключову роль у стимулюванні інновацій, розвитку економіки та забезпеченні справедливого використання творчих досягнень. Подальше вдосконалення цих норм є необхідним для ефективного реагування на сучасні виклики у сфері інтелектуальної власності.

Аналіз досліджень та публікацій. Вивченням теоретичних засад та проблем міжнародно-правових норм захисту прав на інтелектуальну власність займаються зарубіжні та вітчизняні науковці, наприклад: Березовська І. А., Лисенко О. М., Бубенко П. Т., Величко В. В., Глухарев С. М. надають обґрунтований теоретичний аналіз інтелектуальної власності, Стрельник В. В., Демченко А. М., Мироненко А. О. досліджують проблеми автоматизації процедур в охороні прав інтелектуальної власності в Україні, зокрема в умовах цифровізації. Коссак В. М., Якубівський І.Є. аналізують судову практику в справах про порушення прав інтелектуальної власності, зокрема у технологічних сферах. Антонов В. М. спеціалізується на питаннях адаптації українського законодавства до європейських стандартів у сфері захисту інтелектуальної власності. Arsene S. вивчає міжнародні аспекти захисту прав інтелектуальної власності, включаючи ефективність угоди TRIPS. Mercurio V. здійснює порівняльний аналіз систем охорони інтелектуальної власності у різних країнах, виділяючи кращі кейси. Проблеми захисту прав інтелектуальної власності є предметом досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних учених, що пов'язано з постійними змінами у технологіях, економіці та законодавстві, які вимагають адаптації до викликів сучасності.

Метою дослідження є комплексний аналіз міжнародно-правових норм захисту та охорони прав на інтелектуальну власність на основі вивчення та застосування практики вітчизняного та зарубіжного законодавства.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день не лише в Україні, а й у всьому світі під впливом інформаційної революції зросла необхідність захисту прав інтелектуальної власності. Держава як механізм регулювання суспільних відносин зобов'язана забезпечити фізичним та юридичним особам реалізацію їх законних прав та інтересів, оскільки недоторканність інтелектуальної власності є гарантією успішного розвитку культури, економіки будь-якої держави.

З точки зору юриспруденції, інтелектуальна власність – це формалізований результат творчої, інтелектуальної діяльності, що

надає його автору або особі, визначеній чинним законодавством, право власності на цей результат, яке набувається, здійснюється та захищається відповідно до законодавчо встановлених норм і правил. Саме таке формалізоване визначення інтелектуальної власності надано у ст. 418 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України): «Право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об’єкт права інтелектуальної власності, визначений цим Кодексом та іншим законом» [1].

В основі міжнародної системи охорони інтелектуальної власності лежить Бернська конвенція про хорону літературних і художніх творів в її численних редакціях[2], Паризька конвенція про охорону промислової власності [3], Всесвітня конвенція про авторське право [4], Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS) [5] тощо.

Законодавство у галузі інтелектуальної власності створено для забезпечення балансу між творцем та суспільством, а також для зацікавлення творців і авторів справедливою винагородою за свій труд. Виключне право є основою захисту інтелектуальної власності, оскільки воно надає власнику можливість контролювати використання свого об’єкта інтелектуальної власності та отримувати від цього вигоду. Без виключного права будь-хто міг би вільно використовувати об’єкт інтелектуальної власності, що підірвало б стимули для творчості та інновацій.

Виклики сучасності побудували перед усіма державами світу нагальну проблему щодо забезпечення розвитку і захисту інтелектуальних надбань. Першочерговим завданням є оптимізація нормативно-правового регулювання та ефективна охорона всіх об’єктів інтелектуальної власності. Економічна криза та війна стали одним із каталізаторів диверсифікації світової економіки, зокрема української. Захист інноваційних продуктів ІВ та прав на них відіграє першорядну роль в економічно-політичному житті [6, с. 802].

Методологічну основу дослідження складають сучасні методи пізнання, апробовані юридичною наукою. Відповідно до мети і завдань пошуку використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи: комплексного аналізу нормативно-правових актів та судової практики, порівняльно-правовий, метод системного аналізу та прогнозування. Наукова новизна дослідження полягає у вивченні того, як глобалізація та розвиток інформаційних технологій впливають на міжнародні норми захисту прав інтелектуальної власності, що включає дослідження нових викликів, таких як піратство в Інтернеті та порушення прав у цифровому середовищі.

Висновки та пропозиції. Підводячи підсумки, слід зазначити, що цифровізація принесла нові можливості для творчості, інновацій та розповсюдження інтелектуальної власності, але водночас створила серйозні виклики для її захисту, наприклад: відстеження та боротьба з піратством у глобальному масштабі, складність ідентифікації правопорушників, швидкість поширення контенту, постійна необхідність оновлення технологій захисту, проблеми визначення авторства, глобальний характер правопорушень, що викликає необхідність міжнародної співпраці та гармонізації законодавства тощо. Лише за умови комплексного підходу можна ефективно захищати права інтелектуальної власності в умовах цифровізації. Вдосконалення міжнародного регулювання у сфері охорони інтелектуальної власності є ключовим для ефективної боротьби з порушеннями, особливо в умовах глобалізації та цифровізації та вимагає комплексного підходу, який включає: гармонізацію законодавства, посилення міжнародної співпраці, використання нових технологій, підтримку країн, що розвиваються, підвищення обізнаності населення. Таким чином, лише за умови спільних зусиль можна ефективно захищати інтелектуальну власність у глобалізованому світі.

Література:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 16.03. 2025).
2. Бернська конвенція про хорону літературних і художніх творів: Міжнародний документ від 24.07.1971 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text (дата звернення: 10.02.2025).
3. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року: Міжнародний документ від 20.03.1883. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123#Text (дата звернення: 23.02. 2025).
4. Всесвітня конвенція про авторське право: Декларація від 06.09.1952. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_052#Text (дата звернення: 10.02.2025).
5. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності COT: Міжнародний документ від 15.04.1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text (дата звернення: 16.02.2025).
6. Морозова Л. П. Захист прав на інтелектуальну власність в Україні та шляхи їх подолання. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2017. № 3 (43). С. 802–805.